

ANALÝZA „STRATÉGIE TUR SR“ S DÔRAZOM NA STROJÁRSKE VÝROBNÉ PROCESY

JULIANA STRELECOVÁ

ANALYSIS OF “SUSTAINABLE DEVELOPMENT STRATEGY” WITH EMPHASIS ON MACHINE PRODUCTION PROCESS

ABSTRAKT

Kvalita života a životného prostredia sa v súčasnej civilizovanej spoločnosti stáva prvoradou náležitosťou a ukazovateľom životnej úrovne. Strojárstvo malo a má v rámci svojho vývoja stabilné a nezastupiteľné postavenie v celom národohospodárskom komplexe. Zohráva dnes významnú úlohu v ešte stále sa transformujúcej ekonomike Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: trvalo udržateľný rozvoj, strojárstvo, strojárská výroba

ABSTRACT

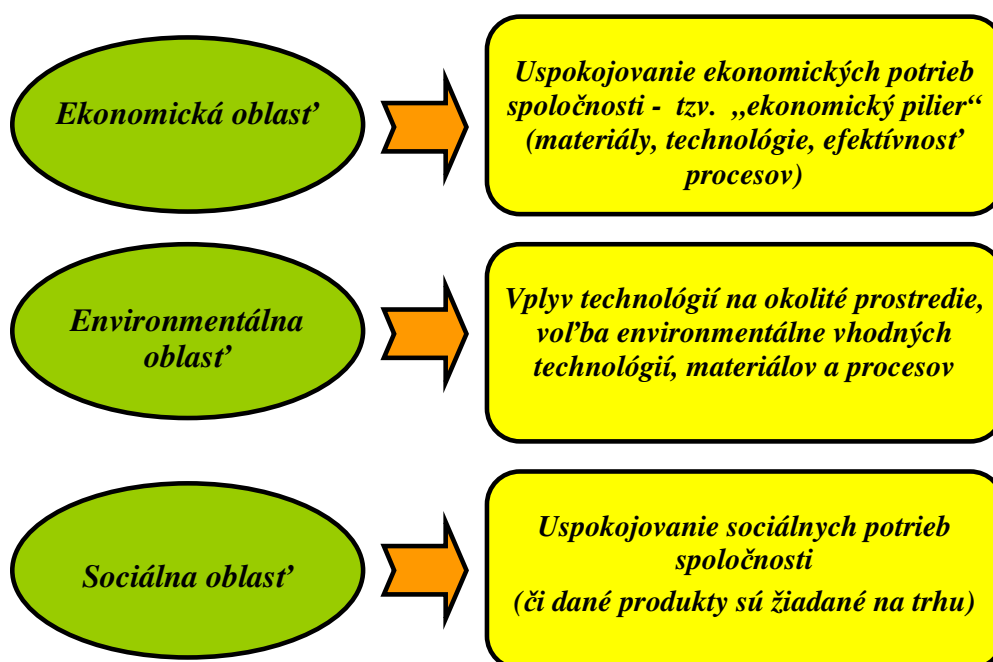
Quality of life and environment oneself in contemporary civilization's sompany bet first-rank appropriateness and indicator of life level. Engineering industry had and has it within the frame one's and unsustainable position throughout the economic complex. It has an important function in today's well coordinated prominent task in still oneself transforming economy of Slovak republic.

Key words: sustainable development, engineering industry, engineering production

Počas rokov sa prístup k životnému prostrediu zmenil. V minulosti sa záujem sústredil na prírodné aspekty, medzi ktoré patrilo znečistenie ovzdušia, pôdy a vody, vplyvy znečistenia na ekosystémy, vymieranie rastlinných a živočíšnych druhov a pod. Nový prístup vznikol postupom času, a to získavaním nových poznatkov o problémoch životného prostredia a vývojom politík zaoberajúcich sa touto problematikou. Boli uznané kultúrne, ekonomické a sociálne rozmery životného prostredia. Zavedenie konceptu trvalo udržateľného rozvoja napomohlo k zvýšeniu záujmu o životné prostredie.

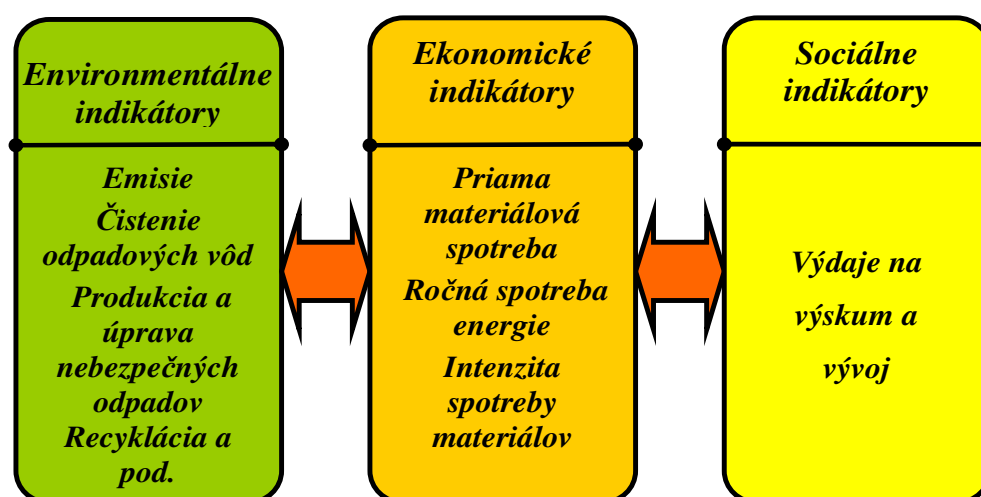
Trvalo udržateľným rozvojom sa rozumie cielený, dlhodobý (priebežný), komplexný a synergický proces, ovplyvňujúci podmienky a všetky aspekty života (kultúrne, sociálne, ekonomické, environmentálne a inštitucionálne), na všetkých úrovniach (lokálnej, regionálnej, globálnej) a smerujúci k takému funkčnému modelu určitého spoločenstva (miestnej a regionálnej komunity, krajiny, medzinárodného spoločenstva), ktorý kvalitne uspokojuje biologické, materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom eliminuje alebo výrazne obmedzuje zásahy ohrozujúce, poškodzujúce alebo ničiacie podmienky a formy života, nezaťažuje krajinu nad únosnú mieru, rozumne využíva jej zdroje a chráni kultúrne a prírodné dedičstvo. [2]

Termín "trvalo udržateľný rozvoj" sa zaviedol v roku 1987 v správe komisie OSN "Our future to all." (Naša budúcnosť pre všetkých). Ako celosvetová politika sa pod hlavičkou OSN implementoval a prijal na svetovom Summite Zeme v Rio de Janeiro formou tzv. Agendy 21. Politika TUR bola potvrdená na summite v roku 2002 v Johannesburgu, začlenila sa aj do Lisabonskej stratégie EU (u nás MINERVA) a prijala sa aj národná stratégia TUR.

Obr. 1. Základné oblasti TUR aplikované na strojársku výrobu (upravené podľa [2])

Hoci termín TUR je už viac rokov známy, nie je ešte v strojárstve bežne používaný. Popisuje sa súvislosť jeho ekonomických, sociálnych a environmentálnych makroindikátorov s dostupnou technikou a technológiou (BAT, BREF). V súčasnosti sú zadefinované viac-menej len makroindikátory, a preto súčasným svetovým trendom je i tvorba indikátorov na regionálnej a nižšej úrovni, pod čím sa myslí ušitie indikátorov na mieru konkrétneho problému. Z tohto hľadiska je teda možné navrhovať indikátory aj pre odvetvia, resp. odborné oblasti, napr. pre materiálo-technologickú oblasť.

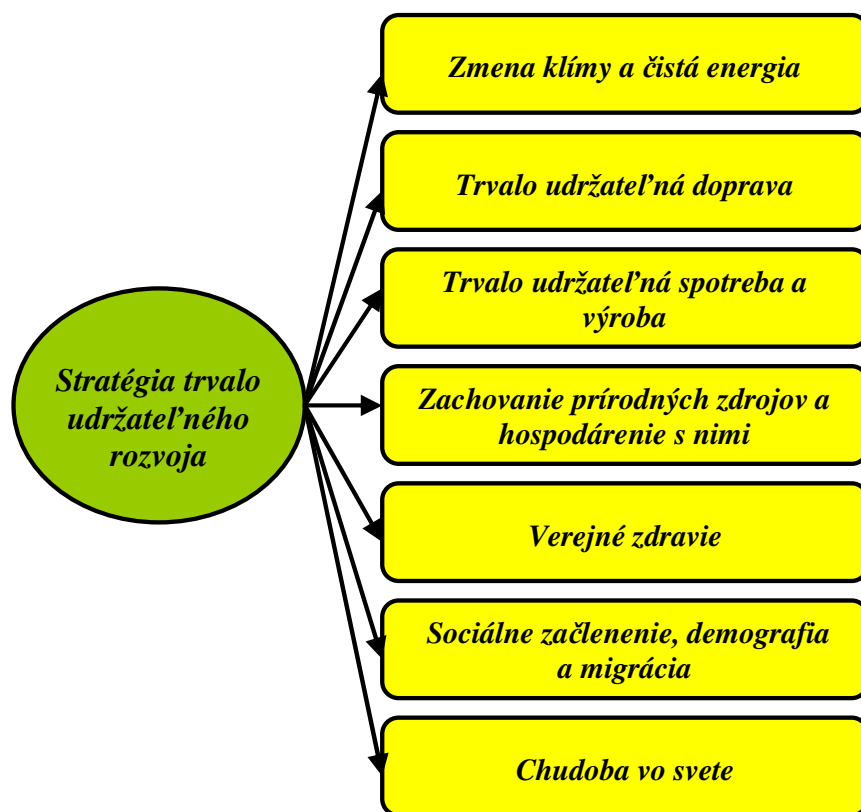

Obr. 2 Príklady makroindikátorov TUR

Európska rada prijala Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja, kde vymedzuje, ako EU efektívnejšie naplní svoj záväzok riešiť výzvy trvalo udržateľného rozvoja. Riešenia nie je možné hľadať len vo vnútri EU. Nutná je globálna solidarita a spolupráca s partnermi mimo EU. Rýchlo sa rozvíjajúce krajiny budú mať výrazný vplyv na globálny trvalo udržateľný rozvoj. Kľúčovými cieľmi sú ochrana

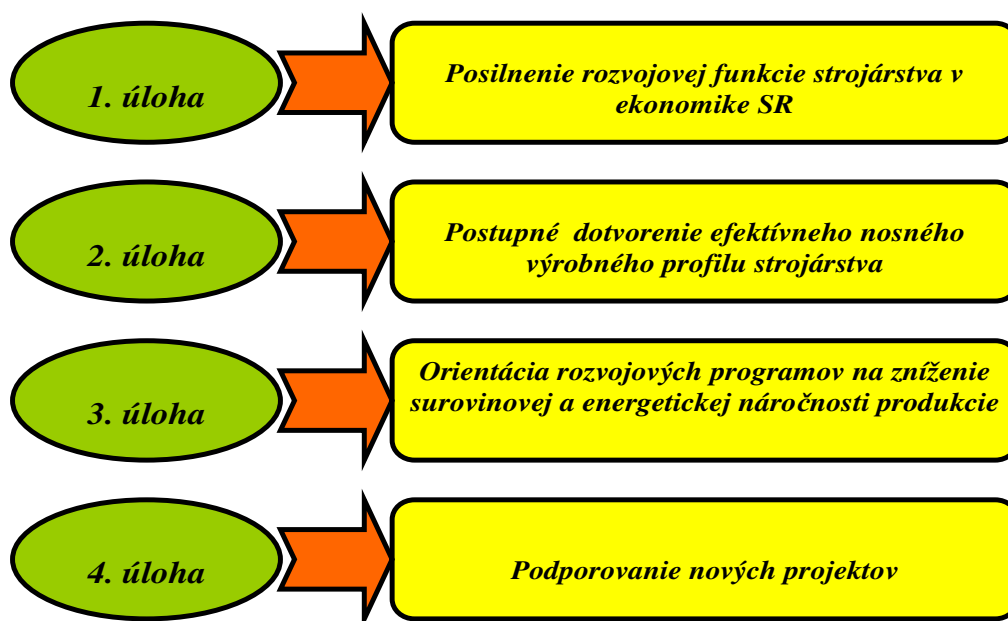
životného prostredia, sociálna spravodlivosť a súdržnosť, hospodárska prosperita a plnenie medzinárodných záväzkov. [3]

Stratégia trvalo udržateľného rozvoja vymedzuje sedem kľúčových výziev (obr. 3).

Obr. 3 Kľúčové výzvy Stratégie TUR SR

Štrukturálne smerovanie strojárstva a jeho základný vecný obsah má nadväzovať na strategické ciele, ktoré sú definované v priemyselnej politike SR. Hlavným cieľom je stimulácia technologických a výrobných inovácií s proexportným zameraním. Snaha zabezpečiť žiadúce a vysoké tempo rozvoja strojárstva je v súčasnosti prioritou. Táto cesta je však náročná z dôvodu zdrojovej náročnosti inovačných cyklov a ich väčšej zotrvačnosti. Nutnosťou sa stalo i presadenie v silnej konkurencii na svetových trhoch. Aby vývoj strojárstva napredoval je nevyhnutné splniť nasledujúce úlohy (obr. 4).

Obr. 4 Úlohy pre úspešné napredovanie strojárstva

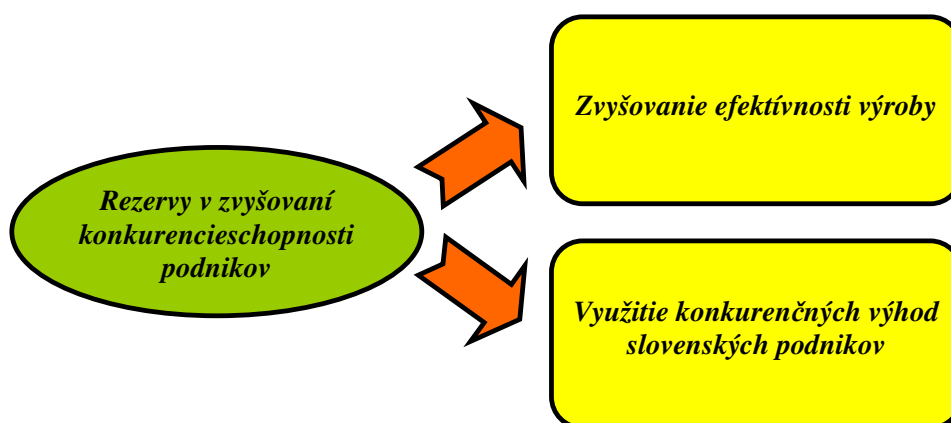
Posilnenie rozvojovej funkcie strojárstva v ekonomike SR - najmä jeho úlohy pri zabezpečovaní technického pokroku vo väzbe na všetky sféry hospodárstva.

Postupné dotvorenie efektívneho nosného výrobného profilu strojárstva – profil, ktorý by uspokojil domáci a vonkajší dopyt na základe potrebnej kvality a konkurencieschopnosti a zabezpečil potrebnú dynamiku. Zásadným krokom je rozpracovávanie a realizácia konkrétnych projektov (najmä zo strany podnikovej sféry), čím dôjde k naplneniu programových smerov a výrobného profilu strojárstva.

Orientácia rozvojových programov na zníženie surovinovej a energetickej náročnosti produkcie – jej súčasťou je i to, aby v reálnom trhovom prostredí došlo k zvýšeniu konkurencieschopnosti a kvality.

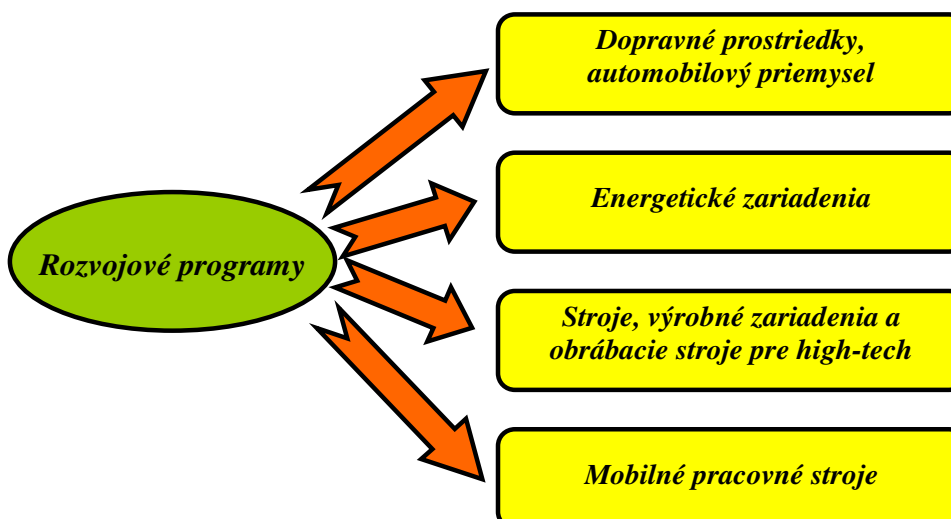
Podporovanie nových projektov - podporovanie projektov budovania priemyselných zón a priemyselných parkov.

Ďalší vývoj strojárstva sa vyznačuje postupujúcou reštrukturalizáciou prejavujúcou sa väčšou špecializáciou podnikov, najmä firiem pracujúcich pre automobilový priemysel. Presúvanie časti úloh výskumu a vývoja na dodávateľov a zvyšujúce sa nároky odberateľov na kvalitu výrobkov kladú vyššie požiadavky na racionalizáciu používanej technológie a kvalifikáciu pracovníkov, čím sú výrobcovia nútení do ďalšieho zvyšovania efektívnosti produkcie.

Obr. 5 Rezervy v zvyšovaní konkurencieschopnosti podnikov

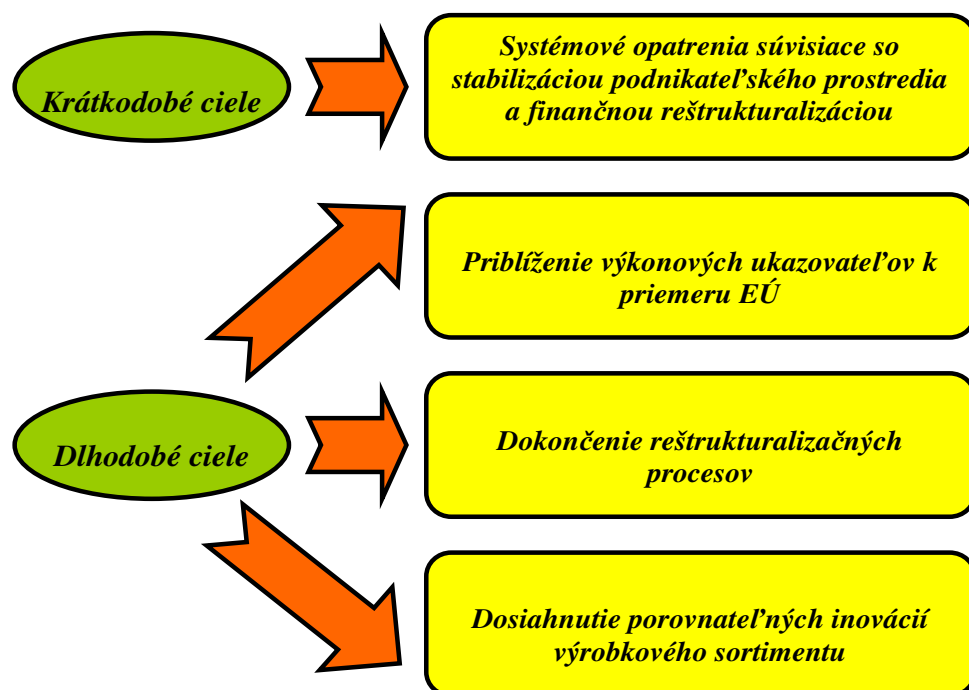
Malý priestor na cenové úpravy výrobkov dáva podnikom vysoko konkurenčný trh. Cesta k zvýšeniu produktivity vedie cez zlepšovanie kvality výroby a znižovanie nákladov.

Obr. 6 Rozvojové programy

Ďalším kľúčovým faktorom v strojárstve je zvýšenie miery pridanej hodnoty cez rast produktivity práce, založenej predovšetkým na zavádzaní inovácií do výrobkov a technológií. Zavedenie tohto trendu je nutné presadiť nielen vo finálnych častiach technológií, no vo všetkých fázach technologického reťazca strojárskej výroby vrátane dodávateľov agregátov a komponentov. Vyššie uvedené rozvojové programy (obr. 6) sa vyprofilovali na základe výsledkov analýz konkurencieschopnosti.

V záujme posilňovania pozícií a konkurencieschopnosti slovenského strojárstva na trhoch Európskej únie je potrebné venovať patričnú pozornosť technickej normalizácii, ktorá je významným nástrojom harmonizácie v procese aproximácie práva SR k právu EÚ, na zabezpečenie voľného pohybu výrobkov.

Obr. 7 Krátkodobé a dlhodobé ciele strojárstva

Nevyhnutné sú kvalitné podnikateľské zámery, dobre spracované marketingové štúdie a schopný manažment. Zavŕšenie aproximácie v oblasti technickej normalizácie znamená to, že výrobky vyrobené v súlade s normami EÚ možno predávať kdekoľvek na jej území. Naznačený vývoj má za cieľ objektivizovať konkurenčné prostredie v rámci priemyslu SR s podmienkami na podporu súťaživosti na európskom trhu.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] BADIDA M., LUMNITZER E.: Environmentálne manažérstvo, Košice : TU, 2006, 74s., ISBN 80-8073-764-9
- [2] Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR. MŽP SR, október 2001
- [3] VOKOUN J.: Megatrendy – dôsledky zmien v demografickom vývoji a urbanizácii na Slovensku. [cit. 2010-06-07]. Dostupný na internete: <<http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/ES04.pdf>>
- [4] Trvalo udržateľný rozvoj v SR [online]. [cit. 2010-06-07]. Dostupný na internete: <<http://www.tur.sk/>>

ADRESA AUTOROV:

Juliana STRELECOVÁ, Ing., Technická univerzita v Košiciach, Strojnícka fakulta, Katedra environmentalistiky a riadenia procesov, Park Komenského 5, 042 00 Košice, e-mail: juliana.strelecova@tuke.sk

RECENZENT:

prof. Ing. Milan MAJERNÍK, PhD., Technická univerzita v Košiciach, Strojnícka fakulta, Katedra environmentalistiky a riadenia procesov, Park Komenského 5, 042 00 Košice, e-mail: milan.majernik@tuke.sk